

**Kísérlet a váradi maradványcsiga (*Melanopsis parreysi*)
és a Racovitza-kele (*Scardinius racovitzai*) megmentésére**

A váradi maradványcsiga vagy másként bordás homorca (*Melanopsis parreysi*) és a Racovitza-kele (*Scardinius racovitzai*) a pannon biogeográfiai régió melegkori maradványfajai, melyek kizárólag a Nagyvárad melletti Püspökfürdő mindössze 1 ha felületű, természetes termálvízű tavában fordulnak elő. A tó és környezete 1932 óta rezervátum, s jelenleg Natura 2000 terület is. A nemzetközi Vörös könyv besorolása szerint kritikusan veszélyeztetett hal- és csigafaj az utóbbi néhány évben végveszélybe került a melegvízű tó forrását megcsapoló mélységi fúrások miatt, mert a víz szintje vésszenen apad.

A 2012. év végén és a 2013. év decemberének elején a fűtési szezonban jelentősen megnövekedett a környező épületekben a termálfogyasztás, ami olyannyira lecsökkentette a tó vízszintjét, hogy az szinte tócsává zsugorodott. A tó aljzatának nagy részét csak néhány arasz mélységű, fagyponthoz közelébe lehűlő víz borította. Ekkor a romániai *Körösvidéki Múzeum* biológusai akváriumokba mentették a tóban élő védett hal- és csigafaj néhány példányát. Mivel ezeket az állatokat mesterséges körülmények között eddig még nem sikerült szaporítani, a tóba egy tömlőn keresztül termálfvizet pumpálnak, hogy megpróbálják megmenteni az ott rekedt példányokat.

2013-ban a *Mohamed bin Zayed Conservation Fund* támogatásával és a *Körösvidéki Múzeum* vezetésével egy román-magyar együttműködés indult meg, melynek célja a két állatfaj megmentése (az akció romániai és hazai résztvevő szervezetei: *Szent István Egyetem Halgazdálkodási Tanszék, Körösvidéki Múzeum, Aquarium Galați, Szent István Egyetem Parazitológiai és Állattani Tanszék, Tavirózsa Környezet- és Természetvédő Egyesület, Szegedi Tudományegyetem Földtani és Őslénytani Tanszék, Magyar Természettudományi Múzeum*). A SZIE Halgazdálkodási Tanszékének munkatársai 15 váradi maradványcsiga és 20 Racovitza-kele behozatalára kaptak engedélyt. A tanszék munkatársainak laboratóriumi körülmények között jól sikerült az eredeti élőhelyi feltételekhez hasonló környezetet biztosítani, és szaporodásra készíteni mindkét rendkívül érzékeny fajt (az irodalmi adatok szerint elsőként!), így van esély arra, hogy e védett reliktum-fajok megmeneküljenek. A kele faji azonosításának érdekében genetikai vizsgálatokat is folytatnak.

Váradi maradványcsiga és szaporított Racovitza-kelek (Müller Tamás felvétele)

Fontos hangsúlyozni, hogy a fogságban történő szaporítás és nevelés csak időleges segítséget nyújthat e két faj megmentéséhez. A soron következő lépés a projektben résztvevő *Tavirózsa Egyesületre* (Veresegyház) vár: olyan hazai, termálvíz táplálta élőhelyeket kell keresni és létrehozni a hal- és csigaszaporulat egy része számára, ahol hosszú távon biztosított lehet a kitelepítendő fajok fennmaradása.

Müller Tamás

Hivatkozás: Müller T. (2014): Kísérlet a váradi maradványcsiga (*Melanopsis parreysi*) és a Racovitza-kele (*Scardinius racovitzae*) megmentésére. *Halászat* 107/3: 12-13.

Néhány adat a magyar bucó (*Zingel zingel*) szaporodásáról

2014-ben a magyar bucó viseli az Év Hala címet, ezért fokozott figyelem övezi. Szaporodásáról azonban kevés hazai adattal rendelkezünk, ezért talán annak ellenére érdeklődésre tarthatnak számot az ezzel kapcsolatos tapasztalataink, hogy bő évtizeddel korábbi keletűek.

2003. május 2-án faunisztikai adatokat gyűjtöttünk Tiszabecsnél a Felső-Tiszán. A nyáron strandként használt területnek egy kb. 100 méter hosszú partszakaszát halásztuk végig egy bő 3 méteres, 6 mm szembőségű kétközhálóval. A középvízi mederből már kissé a partra kilépett, enyhén áradó, de méteresnél nem mélyebb vízből 18 halfajt fogtunk. Közülük tömeges volt a sújtásos kűsz (*Alburnoides bipunctatus*), igen gyakran mutatkozott a paduc (*Chondrostoma nasus*), valamint a márna (*Barbus barbus*) és a homoki küllő (*Romanogobio kesslerii*). Meglepetésünkre utóbbiakhoz közelítő számú, mintegy 150 db magyar bucó (*Zingel zingel*) is a hálónkba került. Ez azt jelenti, hogy a nyolclépcsénként kiemelt hálóban rendre 4–8, többé-kevésbé duzzadt hasú példányt találtunk.

A bucófogások helyszíne Tiszabecsnél, 2003. május 2-án (Harka Ákos felvétele)

A fantasztikus élményen túl az is kiderült a fogásból, hogy ekkor a magyar bucók még csak készültek az ivásra, tehát a májust – a Kottelat és Freyhof könyvében (*Handbook of European Freshwater Fishes*, 2007) megadott március-áprilissal ellentétben – joggal soroljuk a faj szaporodási időszakához. További eltérést tapasztaltunk az ivási aljzat minőségében, amely Kottelat és Freyhof szerint homok, a Felső-Tiszán ellenben 1–5 cm szemcseméretű kavics volt. Végül megemlítjük, hogy német bucó (*Zingel streber*) is előkerült a mintavétel során, de mindössze 3 példány, jelezve, hogy a két faj szaporodása eltérő.

Harka Ákos, Jakab Tibor

Hivatkozás: Harka Á., Jakab T. (2014): Néhány adat a magyar bucó (*Zingel zingel*) szaporodásáról. *Halászat* 107/3: 13.